

§. 1. Statuimus præterea, quod idem indultum obtentum ab iis, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas, ut ultra medietatem decimarum novallium nullatenus extendatur: quia non est verisimile, si tunc de plena & integra perceptione veterum fuisset expressum, quod Apostolica sedes pariter, & similiter novallium decimas, in tam grave parochialium Ecclesiarum dispendium indulgisset, quodque ratione talis indulti siue impetrati jam, siue impetrandi deinceps, non possit in novallibus (quæ amodo fiunt) vendicari & acquiri, vel percipi, plus quam medietas decimarum ipsorum novallium: etiam si amplius in veteribus habebatur, cum non sit dicendum asperum, sed pium potius & benignum, si super decimis futurorum novallium contra parochialium Ecclesiarum gravamen (quod ex distinctione a indulti huiusmodi possit accidere) taliter obviatur. Religiosos tamen Cisterciens. & Carthusiens. ordinum statuto, & declaratione huiusmodi (quantum ad hos duos articulos, videlicet de medietate decimarum novallium) comprehendere nolumus, vel constringi.

Privilegiati super decimis recipiendis, Ecclesiis parochialibus gratis assignare debent portionem pro debitis oneribus supportandis. h. d. Dominicus.

§. 2. Ubi autem per huiusmodi concessionem decimarum parochiales Ecclesie adeo gravari contingit, quod earum Rectores de ipsarum redditibus congrue sustentari, & commode jura Episcopalia exhibere non possunt: provideatur per locorum ordinarios, & ordinetur taliter, quod eisdem Rectoribus tantum de illarum relinquatur proventibus, quod exinde competentem sustentationem habere possint, & Episcopalia jura solvere valeant, aliaque onera debita supportare.

Decima per Laicos ante Lateranense Concilium in feudum recepta a Religiosis, per eos recognita in feudum, non possunt ipsi Religiosis concedi, sine diocesanorum consensu. hoc dicit Dominicus.

§. 3. Sane quavis forte a Religiosis exemptis, & aliis fiant infeudationes de decimis detentis a Laicis, & iidem Laici, quod illas ab ipsis Religiosis in feudum teneant, recognoscant: non tamen licet Religiosis eisdem post talem infeudationem, vel recognitionem sic de facto præsumptam, huiusmodi decimas de manibus Laicorum ipsorum acquirere, vel recipere absque diocesanorum Episcoporum assensu. Illas autem decimas intelligimus posse taliter a Religiosis de manibus Laicorum recipi, vel acquiri, quæ ante Lateran. c. Concilium ipsis Laicis in feudum perpetuo fuere concessæ.

Diocessani compellunt Religiosos exemptos solvere decimas parochialibus Ecclesiis, si non agatur de rebus exemptis. h. d. Dominicus.

§. 4. Diocessani vero parochialium Ecclesiarum, ad requisitionem Rectorum earundem, de ipsis Religiosis super decimis, quas habent, vel eos habere continget, quæ quidem alias ad ipsas spectaverunt Ecclesias (nisi de rebus exemptis agatur) exhibeant justitiæ complementum.

Religiosi etiam exempti de possessionibus acquisitis, & acquirendis Ecclesiis parochialibus solvere debent decimas, si privilegiati non sunt. h. d. Dominicus.

§. 5. Cæterum iidem Religiosi, tam exempti, quam non exempti de terris & possessionibus acquisitis hærenus, & amodo acquirendis, decimas integre solvant illis Ecclesiis, quibus eadem possessiones, & terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure, vel privilegio sint muniti.

a al. Distinctione. *b* Ad hoc vide l. in condemnatione. l. inter eos. ff. de regul. jur. For. *c* Hoc est Concilium Lateran. sub Alex. III. cap. 9.

Ex donatione Laicorum habentes decimas antiquas, novales supervenientes in eodem loco non percipiunt. h. d. Dom.

§. 6. Nec pro eo, quod forte in aliquibus parochiis omnes majores decimas, seu partem illarum acquirunt de manibus Laicorum, possunt pro eadem, vel simili portione (si de novo postmodum fiant novalia) in eisdem petere, vel percipere novallium decimas eorundem: nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subfuit.

TITULUS XIV. DE REGULARIBUS, & ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

CAP. I.

Si minor XIV. annis ingreditur religionem, in XV. anno liber exit: nisi in ipso XV. anno professionem fecerit, vel habitum professorum receperit, vel expresse ratam habuerit professionem prius a se factam. Si autem per totum XV. annum portaverit habitum, ubi non est distinctus, intelligitur professus: nisi tanta sit indistinctio, quod viventes cum eis simili habitu induantur. Si major XIV. annis ingreditur, si portat habitum per annum, quantumcumque sit indistinctus, intelligitur professus. Joan. Andr.

Innocentius IV. (an. 1252.)

Is b, qui monasterium ante XIV. annum, ut Monachus efficiatur, ingreditur, nisi eo completo professionem faciat in sequenti, vel habitum religionis suscipiat, qui dari profitentibus consuevit, seu professionem a se prius factam ratam expresse habeat, libere potest intra c. sequentem annum ad seculum remeare. Quod si per totum sequentem annum in monasterio permanferit, ubi Professorum, & Novitiorum sunt habitus indistincti, professionem per hoc fecisse, vel si quam prius fecerat, ratam habuisse videtur: nisi tanta indistinctio ibi habitus habeatur, quod & Professus, & Novitii, ac etiam alii communem vitam cum eis ducentes, simili penitus habitu induantur. Qui vero post quartum decimum annum habitum religionis assumpserit, si per annum illum gestaverit, extunc religionem assumptam præsumitur veraciter esse professus, ubi professus a Novitiis dissimilitudine habitus minime distinguuntur, etiam si alii degentes cum eis similibus vestibus contantur: quoniam cum jam hic ad discretionis annos pervenerit, quid agat agnoscit: & ideo susceptum discretionis tempore ordinem (postquam hunc anni probaverit spatium) intelligitur firmiter approbasse. Secus autem in illo, qui ante discretionis annos habitum induit regularem: cum eorum, quæ tunc agit, plenum non habeat intellectum.

Hic declarat, qui sunt habitus distincti. h. d.

§. 1. Distinctos d quoque seu dissimiles intelligimus esse habitus, siue Novitiis, siue Professis dissimiles vestes dentur: siue benedicantur, cum profitentibus conceduntur: siue etiam aliquid aliud fiat, per quod Novitiorum a professorum habitu discernatur.

CAP. II.

Prædicatores, & Minores intra annum probationis quæquam ad sui ordinis professionem recipere non possunt: quod si fecerint, receptus alligatus non est eorum ordinis, & ipsi a receptione professionis aliorum sunt suspensi, & puniendi poena, quæ pro gravioribus culpis eis consuevit infligi. Joan. Andr.

Alexan.

a De materia huius tituli vide quæ novissime sancivit Conc. Trident. sess. 25. tit. de Regul. & Monialibus. *b* Vid. Concil. Tridentin. sess. 25. tit. de Regul. & Monialibus. cap. 15. ubi de tempore professionis aliud quam hic statuitur. *c* In antiq. iudicio. constanter legitur ita, infra ipsum sequentem annum, &c. *d* De materia huius §. vide Clem. eos qui. tit. de regul. & ibi late Zabarellam, Imolam, & alios.

Alexander IV. Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus.

(an. 1260.)

Non solum a: [& inf.] Licet zelum animarum habentes eas lucrari Domino sollicitè cupiatis, quia tamen decet, & expedit, ut conscientia puritati non desit iudicium rationis, ne unde spiritualis profectus quæritur, salutis dispendium subsequatur: vobis de fratrum nostrorum consilio in virtute obedientia, & sub poena excommunicationis auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne ante annum probationis elapsam [qui est maxime in subsidium fragilitatis humanæ regulariter institutus] quæquam ad professionem vestri ordinis, seu renunciationem in seculo faciendam recipere, nec institutum intra huiusmodi annum aliquatenus impedire, quominus intra ipsum ad aliam religionem quam maluerit, transeat: vel (nisi major tamen quatuordecim annis existens, professus sit tacite, vel expresse, aut evidenter constet illum vitam voluisse mutare: quod tamen non præsumitur, nisi clara probatione, vel competentibus iudiciis ostendatur) omnino ad seculum redeat, sic ut de sua voluntate processerit, præsumatis. Quod si forte contra hanc nostram prohibitionem quæquam recipere præsumpseritis, decernimus eum (qui taliter receptus fuerit) nullatenus vestro esse ordini alligatum, vosque a receptione quorumlibet ad professionem ejusdem ordinis fore ipso facto suspensos, & insuper poenæ subjiendos, quæ fratribus ipsius ordinis pro culpis infligi gravioribus consuevit.

CAP. III.

Decretalis: Non solum, extenditur ad omnes Medicantes: in aliis vero professio expressa religioni, cui sit: tacita autem generaliter obligat intra annum. h. d. secundum Zen.

Bonifacius VIII. (an. 1298.)

Constitutionem b Innocentianam, quæ prohibet Conventuum professionem recipi ante annum probationis elapsam, piæ memoriæ Alexander Papa IV. prædecessor noster ad fratrum Prædicatorum, & Minorum ordines duntaxat declaravit extendi: unde nos pari similitudine rationis induci declarationem eandem ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. In aliis autem religionibus professio expresse, vel tacite fieri potest licite intra annum. Sed expresse emissa [etiam seculari habitu non mutato] illi religioni c præcisè obligat, quam profitemus est professus. Tacite vero facta intra probationis annum per suspensionem habitus (qui profitentibus tantum datur) non illi specialiter, cujus habitus est susceptus, sed generaliter religioni alicui recipientem obligat, si ætatis aptæ sit, si sciens, & voluntarius, ac triduo perseveret.

CAP. IV.

Beneficium ingredientis religionem intra annum probationis (exceptis casibus hic expressis) non est alteri conferendum: interim tamen debet per alium beneficium deserviri, assignata eidem substituto congrua portione, unde vivere possit. h. d. Joan. de Fan.

Idem Parisiensis Capitulo.

Beneficium d illius, qui religionem ingreditur, non est intra probationis annum alicui conferendum: nisi ad id ipse accedat assensus e, aut constet, quod vitam voluerit absolute mutare, vel professionem expressam fecerit, seu scienter habitum receperit professorum. Sed interim eidem beneficio per alium deserviri debet, assignata sibi congrua de ipsius proventibus portione.

a Vid. omnino, quod sancivit novissime Concil. Trident. circa professionem emittendam. sess. 25. tit. de Regul. & Monialibus. c. 15. *b* Hic quoque tenendum, quod sancivit Concil. Trident. sess. 25. tit. de Regul. & Monialibus, cap. 15. *c* Vid. l. precibus. Cod. de impub. & aliis subdit. *d* Vid. Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 1. e al. consensibus.

Tom. II.

CAP. V.

Secundum votum solenne religionis derogat priori simplici. h. d. Joan. de Fan.

Idem.

Qui a post votum a se de certa religione intranda emissum, religionem aliam etiam laxiore ingrediatur, & profiteretur in ipsa: potest (voto non obitante priori, cui tanquam simplici per secundum solenne noscitur derogatum) manere licite in eadem. Pro voto tamen non completo erit eidem poenitentia imponenda.

CAP. VI.

Vacante monasterio conventus novum recipit Monachum, si communiter ad Abbatem, & eos spectat: si ad Abbatem solum, secus. h. d. Dominicus.

Idem.

Si ad solum Abbatem pertineat creatio Monachorum, eo defuncto nequibit novus Monachus a conventu creari: alias poterit, si eorum creatio spectat infirmi ad utrumque.

TITULUS XV. DE VOTO, ET VOTI REDEMPTIONE.

CAP. UN.

Votum solennizatum per suspensionem sacri ordinis, vel per professionem factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatis, dirimit matrimonium post contractum: alias solum impedit, & non dirimit. h. d. secundum Zen.

Bonifacius VIII. Bitur. Episcopo. (an. 1298. Romæ.)

Quod b votum debeat dici solenne, ac ad dirimendum matrimonium efficac, nos consilere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solennitas ex sola constitutione Ecclesie est inventa: matrimonii vero vinculum ab ipso Ecclesie capite rerum omnium conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentia instituit, unionem, & indissolubilitatem accepit: Præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solenne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum quod solennizatum fuerit per suspensionem sacri ordinis: aut per professionem expressam, vel tacitam factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatis. Reliqua vero vota, etiam quandoque matrimonium impediunt contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurimum scandalum, & exemplum durior poenitentia transgressoribus debeatur: non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.

TITULUS XVI. DE STATU REGULARIUM.

CAP. UN.

Moniales raris, vel expresse professæ clausuras monasterii exire non possunt, nec alii ad illas intrare, nisi causa legitima, & superioris licentia interveniat. h. d.

Bonifacius VIII. (an. 1298.)

Periculoso, & detestabili quarundam Monialium statui (quæ honestatis laxatis habent, & monachali modestia sexusque verecundia impudenter abjectis, extra sua monasteria, nonnunquam

K K K

per

a Vid. B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. & q. 189. art. 4. & 8. *b* Vid. B. Thom. & ibidem Cajetanum 2. 2. q. 88. art. 7. *c* Innuit, quod Moniales corrumpuntur: & an talibus ac iis, qui publice volunt, sit dandum corpus Christi gl. 1. de filia. 27. q. 1. vid. Doct. in l. si quis non dicat rapere. C. de Episc. & Cler. For.

per habitacula secularium personarum discurrunt, & frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontanea devoverunt, gravem offensam, religionis opprobrium, & scandalum plurimorum) providere salubriter cupientes: præsentem constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura sancimus, universas, & singulas Moniales, præsentem, atque futuras, cujuscunque religionis sint, vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cætero permanere clausura: ita quod nulli earum religionem tacite, vel expresse professæ, sit, vel esse valeat quacunque ratione, vel causa [nisi forte tanto & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo, seu scandalo commorari] monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas: nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ [nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia] ingressus, vel accessus pateat ad easdem: ut sic a publicis, & mundanis conspectibus separatæ omnino fervire Deo valeant liberius, & lasciviendi opportunitate sublata eidem corda sua, & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire.

In monasterio non Mendicantium tor sores debent recipi, quos poterunt sine penuria sustentari, & ultra non valet receptio. hoc dicit Dominicus.

§. 1. Sane ut hoc salutare statutum commodius valeat observari, districtius inhibemus, ne in monasteriis ordinum non mendicantium aliquæ recipiantur de cætero in sores, nisi quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis, sive proventibus absque penuria sustentari; si secus actum fuerit, irritum decernentes.

Abbatissa Principibus secularibus, ad fidelitatis sacramentum præstandum adstrictæ, si non possunt per procuratorem jurare, personaliter ex eundo monasterium jurabunt, absque dilatione ad monasterium reditura. Domin.

§. 2. Verum quando Abbatissa, vel Priorissa cujuscunque monasterii pro feudo, quod monasterium ipsum tenet ab aliquo Principe, seu domino temporali, sibi debet homagium, vel fidelitatis sacramentum præstare [nisi quod per procuratorem illud præstet, possit efficere apud eum] de monasterio cum honesta, & decenti societate exire poterit eo casu licenter, homagio facto, quam primum commode poterit, seu fidelitatis præstito sacramento ad ipsum monasterium e vestigio reversura: sic quod in fraudem residentis, sive moræ claustralis, nihil fiat omnino.

Compelluntur domini temporales per censuram Ecclesiasticam, ut in suis curiis admittant Abbatissas per procuratores litigare: Ecclesiastici vero in temporalibus, & spiritualibus earum procuratores admittere debent. Domin.

§. 2. Porro, ne Moniales causam, seu occasionem habeant evagandi, Principes seculares, ac alios dominos temporales rogamus, requirimus, & obsecramus b per viscera misericordie Jesu Christi, eidem in remissionem peccaminum nihilominus suadentes, quod Abbatissas ipsas, & Priorissas, ac Moniales quascunque monasteriorum suorum curam, administrationem, negotiave gerentes, quibuscunque nominibus censeantur, per procuratores in suis tribunalibus, seu curiis litigare permittant: ne pro constituendis procuratoribus [qui aternati in aliquibus partibus nuncupantur] seu aliis hujusmodi, easdem oporteat evagari. Si qui vero contra præsumperint, exhortationi hujusmodi rationabili, atque sanctæ obtempe-

a Aliter autem hic legitur gravamen, offensam & religionis. b Not. Dom. & Phil. quod verba rogativa in materia præcepti stant præceptivæ. gloss. 11. quæst. 3. c. vogo. not. in l. age. C. de transact. de quo vide Tiraquell. tract. de penis temperandis aut remittend. causa 35.

rate nolentes, cum sit juri contrarium, quod mulieres [præsertim religiosæ] per se ipsas litigare cogantur, & a via deviet honestatis, & periculum animarum inducat, ad hoc per suos ordinarios Ecclesiasticos a censura Ecclesiastica compellantur. Episcopis autem, & aliis Prælatibus superioribus, & inferioribus quibuscunque injungimus, quod & ipsi causas, seu negotia, quæ præfatæ Moniales habebunt agere coram ipsis, aut in curiis eorundem, sive sint homagia, fidelitatis sacramenta, lites, vel quicquid aliud, ipsa per procuratores earum fieri faciant, & tractari.

Ordinarii locorum in subiectis monasteriis propria, in exemplis Apostolica auctoritate clausulam procurare debent: nec est propter hoc in aliis casibus jurisdictio in exemptis eis attributa. h. d. Dominicus.

§. 4. Et quoniam parum esset condere jura, nisi essent, qui ea executioni debitæ demandarent, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis universis districte in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ præcipiendum mandamus, quatenus eorum quilibet in civitate ac diocesi propria, in monasteriis Monialium sibi ordinario jure subiectis, sua, in iis vero, quæ ad Romanam immediate spectant Ecclesiam, sedis Apostolicæ auctoritate: Abbates vero, & alii, tam exempti, quam non exempti Prælati Ecclesiarum, monasteriorum & ordinum quorumcunque, in monasteriis hujusmodi sibi subiectis, de clausura convenienti, ubi non est, ipsorum monasteriorum expensis, & fidelium elemosynis, quas ad hoc procurent, diligentius faciendæ, & de ipsis Monialibus includendis, quam primum commode poterunt, providere procurent, si divinæ, ac nostræ indignationis voluerint acrimoniam evitare: contradictores atque rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: invocato ad hoc [si opus fuerit] auxilio brachii secularis. Per hoc autem in monasteriis exemptis ordinarii locorum, quoad alia nullam sibi credant jurisdictionem, vel potestatem aliquatenus attributam.

TITULUS XVII. DE RELIGIOSIS DOMIBUS. CAP. I.

Non licet novum ordinem, vel religionem, aut habitum novæ religionis creare, & assumere. Et revocari sunt ordines mendicantium per Papam non approbati, creati post Concilium. Dominicus.

Gregorius X. in Concilio generali Lugdunensi. (an. 1273.)

Religionum diversitatem nimiam (ne confusionem induceret) generale Concilium b consulta prohibitionem vetavit c. Sed quia non solum importuna potentium inhiatio illarum postmodum multiplicationem extorsit, verum etiam aliquorum præsumptuosa temeritas diversorum ordinum, præcipue mendicantium (quorum nondum approbationis meruere principium) effrenatam quasi multitudinem adinvenit: repetita constitutione districtius inhibentes, ne aliquis de cætero novum ordinem, aut religionem adinveniat, vel habitum novæ religionis assumat. Cunctas d affatim religiones, & ordines mendicantes post dictum Concilium adinventos, qui nullam confirmationem sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subijcimus, & quatenus processerant e, revocamus.

Religiosi

a Vid. gloss. 11. q. 3. c. vogo. not. in l. age. C. de transact. b Conc. Later. sub Innoc. III. cap. 13. c. al. vitavit. d In antiquo. ut plurimum legitur ita: cunctas affatim religiones, & ordines, &c. quidam manuscriptus habet ita: cunctas affatim religiofos, & ordines mendicantium. e al. processerunt.

Religiosi Mendicantes, per Papam post Concilium approbati & instituti, non possunt aliquem ad professionem recipere, domum, vel locum de novo acquirere, nec acquisita sine licentia alienare, nec extraneis prædicare, confessiones eorum audire, vel ad sepulturam admittere. Et contra factum non tenet, & contra faciens excommunicatus est. h. d. Dominicus.

§. 1. Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus aut possessiones habere professio sive regula quælibet interdicit, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas: modo decernimus subsistere infra scripto, ut videlicet professoribus eorundem ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quod nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de novo domum, vel aliquem locum acquirant, nec domus seu loca, quæ habent, alienare valeant sine sedis ejusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicæ reservamus in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios usus per locorum ordinarios, vel eos, quibus sedes ipsa commiserit, convertenda. Si vero secus præsumptum fuerit, nec personarum receptio, nec domotum vel locorum acquisitio c aut ipsorum, cæterorumque bonorum alienatio valeat, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdiciamus, quoad extraneos, prædicationis, & audiendæ confessionis officium, aut a etiam sepulturam.

Revocari Ordinem Mendicantium, Prædicatores, Minores, Eremitanos, & Carmelitas non comprehendit. hoc dicit Dominicus.

§. 2. Sane ad Prædicatorum, & Minorum ordines (quos evidens ex eis utilitas Ecclesiæ universali proveniens perhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi. Ceterum Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in solido statu volumus permanere.

Existens de ordinibus revocatis, non collegialiter, sed singulariter ad alios ordines transire potest. h. d. Dominicus.

§. 3. Ad hæc personis ordinum, ad quos constitutio præsens extenditur, transeundi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem: ita quod nullus ordo ad alium, vel conventus ad conventum se, ac loca sua totaliter transferat b, sedis ejusdem super hoc per missione specialiter non obtenta.

TITULUS XVIII.

DE CAPELLIS MONACHORUM. CAP. I.

Instituti in Ecclesiis Monachorum ad curam populi per Episcopum ad ipsorum presentationem, per eundem [si causa subsistit] sunt destituendi. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. (an. 1298.)

Presbyteri, qui ad curam populi per Monachos in eorum Ecclesiis præstantur Episcopis, & instituuntur ab ipsis: (cum debeant esse perpetui c) consuetudine, vel statuto quovis contrario non obstante, ab eisdem nequeunt Ecclesiis [nisi per Episcopos, & ex causa rationabili] amoveri.

a In manuscripto. ita: ac etiam sepulturam. b alit. transferant. c Dicitio, perpetuus, quid significet, vid. Fulgos. conf. 157. incip. in causa Benedicti, & Alex. consil. 60. incip. omisso multiloquio. in 1. volum.

TITULUS XIX. DE JURE PATRONATUS a. CAP. I.

Donatio juris Patronatus Laici facta loco Ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi, tenet: non tamen præjudicat juri Episcopi. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. [an. 1298.]

Si Laicus jus patronatus Ecclesiæ sibi competens eidem, vel alteri Ecclesiæ, seu loco religioso duxerit conferendum, hujusmodi collatio [quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit] efficax est censenda b. Per præfatam tamen collationem juri Episcopi, qui eidem assensum non præbuit, nolumus in aliquo derogari.

Laicus quadrimestre tempus habet ad præsentandum: Ecclesia vero semestri, licet a Laico acquisiverit jus patronatus. hoc dicit Dominicus.

§. 1. Verum licet patronus Laicus ad præsentandum tempus habeat quadrimestre duntaxat: Ecclesia tamen, vel monasterium, cui facta est a Laico juris patronatus collatio, tempus habet semestri. Et omnino quantum ad præsentationem pertinet, non ut patronus Laicus, sed ut patronus debet Ecclesiasticus reputari.

TITULUS XX. DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS ET PROCURATIONIBUS. CAP. I.

Archiepiscopus volens provinciam visitare, prius debet visitare Ecclesiam, civitatem, & diocesim propriam, Clericos, & Laicos eandem. h. d. Dominicus.

Innocentius IV. [an. 1252.]

Romana c Ecclesia: [& inf.] Statuimus, ut quilibet Archiepiscopus suam volens visitare provinciam, prius Ecclesiæ suæ Capitulum, ac civitatem, & diocesim propriam plene visitare procuret: nec sit solum erga majorum, sed etiam minorum Ecclesiarum, nec circa Clericorum tantum, sed etiam populorum visitationem intentus. Et si commode, vel absque difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum congruum Clericos, & Laicos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur.

Visitata sua diocesi, Archiepiscopus in parte vel in totum visitat omnia loca Ecclesiastica, Clerum, & populum provincie, procuracionem a visitatis recipiendo. h. d. Domin.

§. 1. Deinde liceat ei per totam provinciam, vel ejus partem visitationis officium exercere, civitates, & dioceses, Suffraganeos suos, & eorum subditos, cathedralium, & aliarum Ecclesiarum Capitula, & monasteria, Ecclesias, & alia religiosa, & pia loca, Cleros, & populos libere visitando, ac procuraciones a locis tantum recipere visitatis.

Archiepiscopus post incepram visitationem in una diocesi transiens ad aliam, ad primam redire non potest: nisi de novo reiseret in tota provincia. Dominicus.

§. 2. Ex quo tamen aliquam de ipsis diocesisibus visitare coeperit, nunquam postea, sive totam, sive partem ejus visitaverit, revertatur causa visitationis ad illam, priusquam omnes reliquæ ipsius provinciæ dioceses in toto, vel in parte [quas secure visitare poterit] & sua denuo fuerint visitatæ. Quod si forte eadem diocesis, vel aliqua ibi Ecclesia plus aliis indigerit visitari: tunc aliarum

K k k 2 visi-

a De materia hujus tit. vide quod novissime decrevit Concil. Trid. sess. 25. de refor. c. 9. c. Vid. l. cum a matre. C. de rei vind. & l. peto §. fratre. ff. de leg. 2. c. De materis hujus decret. præter. statuta in Conc. Later. sub Alex. III. c. 4. & in Concil. Later. sub Innoc. III. c. 33. vide omnino quas novissime sancivit. Concil. Trid. sess. 24. de refor. cap. 3.

visitatione intermissa redeat ad eandem, si a loci diocesa- no requisitus extiterit, vel de omnium, aut majoris partis Episcoporum ejusdem provincie processerit consilio, & assensu: ad quod idem se pronos exhibeant, ne animarum profectus aliquatenus negligatur. Si vero malitiose in his difficultatem adhibuerint, Archiepiscopus licentiam super hoc a sede Apostolica postulet confidenter.

Expedita visitatione non reiterat illam Archiepiscopus sine consilio Suffraganeorum, & definitione in scriptis prius facta: debet tamen reincipere ab illis, qui in prima non fuerant visitati. h. d. Dominicus.

§. 3. Postquam autem semel omnes provincie sue dioceses visitaverit, licitum sit ei postea (prius tamen Suffraganeorum suorum requisito consilio, & ipsius definitione super hoc habita coram eis, quae in scriptis redigi volumus, ut possint a aliis esse nota) visitationem per eandem reiterare provinciam juxta modum superius annotatum, etiam si non interveniat in hoc Suffraganeorum ipsorum assensus: illam semper providentiam adhibendo, ut in posterioribus visitationibus illas Ecclesias, eosque Cleros & populos prius visitet, qui non fuerant ab eo in prioribus visitati: nisi magis sit aliis visitationis officium opportunum.

Archiepiscopus visitans debet proponere verbum Dei, inquirere de vita ministrorum, & de pertinentibus ad divinum officium, absque juramento: infamatos ordinariis denunciare, & notoria crimina punire. h. d. Dominicus.

§. 4. Sane hujusmodi impensus officium, proposito verbo Dei quærat de vita, & conversatione ministrantium in Ecclesiis & locis aliis divino cultui deputatis, ac cæteris, quæ ad officium ipsum spectant, absque coactione, & exactioe qualibet juramenti, ad ipsorum emendationem per salubria monita b, nunc levia, nunc aspera, juxta datam sibi a Deo prudentiam diligenter intendens. Quod si de aliquibus orta fuerit infamia, contra eos ordinariis ipsorum (ut super his solemniter inquirent) denunciare, si viderit expedire. Notoria vero crimina, quæ examinatione non egeant (cum super his merito notari possit ordinariis negligentia eorundem) libere corrigat, poenam pro illis debitam infligendo.

Visitator non in pecunia, sed in spiritualibus recipiet procuracionem moderatam: nec familia sua aliquid recipere potest etiam pretextu officii, nec ipse nec sui aliquid munus etiam oblatum recipiant. h. d. Dominicus.

§. 5. Procuraciones autem recipiat, secundum quod est in canonicis c constitutum; nullam tamen pecuniam ipse vel aliquis de sua familia, occasione alicujus officii, aut consuetudinis, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in spiritualibus expensas tantum recipiat moderatas. Caveat insuper, ne ipse, vel quisquam suorum aliquid munus, quodcumque sit, & qualitercumque offeratur, præsumat recipere: ut non quæ sua sunt videatur quærere, sed quæ Jesu d Christi. Quod si fuerit contra præsumptum, recipiens maledictionem incurrat, a qua nunquam (nisi duplum restituat) liberetur: volumus enim in his fraudem quamlibet penitus evitari.

Forma visitationis præmissa servari debet in Episcopis, & aliis Prælati inferioribus, Regularium consuetudinibus exceptis. hoc dicit Dominicus.

§. 6. Hanc autem visitandi formam ab universis etiam Episcopis aliisque Prælati ordinario jure suos subiectos e visitantibus, plene observari præcipimus: salvis super rationabilibus, & approbatis Religiosorum consuetudinibus, & regularibus institutis.

a al. possit. b Vid. omnino Conc. Trid. sess. 1. de reform. cap. 1. c Hos canones habes in Conc. Later. initio cap. citati. d al. deest dicitio, Jesu. e al. subditos.

CAP. II.

Quia decret. Innocent. IV. supra proximo. non bene servabatur in illo capitulo, quo præceperat procuraciones in spiritualibus non in pecunia recipi, & non recipi munera, nec etiam procuraciones in spiritualibus a locis non visitatis: illam confirmat, pœnas adjiciens. Joan. Andr.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdun.

(an. 1273.)

EXigit perverforum a audacia, ut non simus sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam poenam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicitis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri editam, super non recipiendis in pecunia procuracionibus, ac super receptione munerum, visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas præterire, volentes inviolabiliter observari: eam decernimus poenæ adjectione juvandam. Statuentes, ut universi & singuli, qui ob procuracionem sibi ratione visitationis dubitam exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiendo munera, sive visitationis officio non impenso procuracionem in spiritualibus, aut aliquid aliud procuracionis occasione violare præsumpserint, duplum ejus quod receperint, Ecclesie, a qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin extunc Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, duplum ipsum ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi Ecclesie sentiant b interdictum. Inferiores vero ab officio, & beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo hujusmodi gravatis Ecclesie plenariam satisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantur remissione, liberalitate seu gratia valitura.

CAP. III.

Visitator recipere potest procuracionem in pecunia volentibus visitatis. Sed una die ultra unam procuracionem non recipiet, licet plura visitaverit loca. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. (an. 1298.)

Felicitas c recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster prohibuit in Concilio Lugdunensi, ne aliqui ob procuracionem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam præsumerent, vel etiam recipere a volente. Verum quoniam rerum experientia nos instruxit, ex hoc tam personis visitantibus, quam locis & Ecclesiis visitatis multa incommodorum dispendia provenire, concedimus, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & alii, quibus ex officio competit visitare, a volentibus Ecclesiarum, & locorum visitatorum Rectoribus, seu personis pecuniam licite recipere valeant, pro sumptibus moderatis faciendis in spiritualibus, diebus quibus visitationis officium personaliter exercebunt: adjicientes, quod non liceat visitanti nisi unam procuracionem recipere una die, sive unum locum solum visitaverit, sive plura, etiam si locus quilibet visitatus ab illo sufficeret ad procuracionem integram perfolvendam, cum eidem sufficere debeat, ut temporalia metat a locis personaliter visitatis, pro diebus, quibus eis spiritualia subministrat: cætera vero in ejusdem prædecessoris constitutione contenta in suo volumus robore perdurare.

CAP. IV.

Si universitas, vel singularis persona Ecclesiam, vel Ecclesiasticas personas compulerit solvere pedagiam, vel guidagiam, vel exactiones pro rebus suis, quas causa negotiationis non deferunt, vel pro personis: singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta: nec prodest contraria consuetudo, Cle.

a Vid. Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 3. quod si quisquam. b In veteri exemplari deest, sentiant. c Vid. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 3. §. si tamen in optione eorum.

Cle. hoc addit, quod diocesani, quibus constat aliquos has sententias incidisse, illos publicare debent, & ipsas sententias facere observari. ead. tit. præsentis. Joan. Andr.

Idem.

Quanquam a pedagiorum exactioes tam jure canonico, quam civili regulariter merito sint damnatae b: tanto tamen districtius ne ab Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis talia exigantur, prohiberi oportet, quanto si id fiat, major inde transgressionis reatus incurritur, & offensiva evidentiore comprobatur. Cum igitur Ecclesie, Ecclesiasticæque personæ ac res c ipsarum non solum jure humano, quinimo & divino, a secularium personarum exactioibus sint immunes: constitutionem felicitis recordationis Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri (qui statuit Ecclesias, & personas Ecclesiasticas ad pedagiam & guidagiam penitus non teneri, nec ad exhibendum, vel solvendum talia pro rebus suis propriis, quas non causa negotiandi deserunt, vel deferri faciunt seu transmittunt:) Volentes propter multorum insolentiam, & abusum poenæ adminiculo adjuvare, adjicimus districtius inhibendo (contraria consuetudine quorumcumque, quæ dicenda est corruptela verius, non obstante) ut nec collegium nec universitas, nec aliqua etiam singularis persona, cujuscumque sit dignitatis, conditionis aut status, a præfatis Ecclesiis, aut personis, pro personis ipsis, aut rebus prædictis talia exigat, vel extorqueat, per se vel per alium, suo nomine, vel etiam alieno, aut eas ad hujusmodi perfolvenda compellat. Qui vero contra fecerint, si personæ fuerint singulares, excommunicationis: si autem collegium, vel universitas civitatis, castri, seu loci alterius cujuscumque, ipsa civitas, castrum vel locus interdicti sententias ipso facto incurrant: nec ab excommunicatione hujusmodi absolutionem, vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenarie restituerint, & de transgressionis satisfecerint competenter.

CAP. V.

Archiepiscopus visitare potest provinciam ac etiam iterare, licet Suffraganei non sint negligentes: & tunc confessiones omnium audire, absolvere, & poenitentias imponere. h. d. Dominicus.

Idem.

Perpetuo d declaramus edicto, Archiepiscopum posse secundum tenorem constitutionis felicitis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri super hoc editæ, suam provinciam visitare libere, licet non sint ejus Suffraganei negligentes, & iterare visitationem eandem, ac procuraciones a locis recipere visitatis. Consuetudine (si qua forsitan ab ipsis Suffraganeis, vel ab aliis allegetur) præmissis contraria non obstante. Potest etiam idem Archiepiscopus dum visitat, confessiones subditorum Suffraganeorum audire, ac absolvere contentes, & ipsis poenitentias imponere salutaris.

TITULUS XXI.

DE CONSECRATIONE ECCLESIE,

VEL ALTARIS.

CAP. UN.

Polluta Ecclesia pollutum est cæmeterium illi contiguum, sed non remotum. Pollutio cæmeterii Ecclesiam non polluit, licet contigua existat. Polluto uno cæmeterio, aliud illi contiguum pollutum non est, licet per portam de uno in aliud detur ingressus. h. d. Dominicus.

a Vide Conc. Lat. sub Alex. III. c. 22. & Conc. Trid. sess. 25. de ref. c. 29. b Ergo eas faciens probabit hoc sibi licere. infra c. 2. de immun. Eccl. l. 1. c. de vit. reg. nor. Dom. & Phil. c. vide l. publicanus. §. de rebus. ff. de publ. Font. d. Vide Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 3. §. metropolitanis vero. unde intelliges qualiter hodie procedat dispositio hujus capituli.

Bonifacius VIII. (an. 1298.)

Si a Ecclesiam pollui sanguinis aut feminis effusione contingat, ipsius cæmeterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum: unde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Secus si remotum fuerit ab eadem. Non sic quoque in casu converso sentimus, ut videlicet polluto cæmeterio, quamvis Ecclesie contiguo, debeat Ecclesia reputari polluta: ne minus dignum, majus; aut accessorium, principale ad se trahere videatur. Non unum, sed plura cæmeteria esse noscuntur, quæ quamvis sibi coherentia, pariete tamen medio se junguntur. Ideoque violato eorum altero, alterum (licet de uno ad aliud per portam intermediam habeatur accessus) non propter hoc reputabitur violatum.

TITULUS XXII.

DE RELIQUIIS, ET VENERATIONE

SANCTORUM.

CAP. UN.

Festa duodecim Apostolorum, quatuor Evangelistarum, & quatuor Doctorum, & Confessorum Ecclesie, scilicet Gregorii, Augustini, Ambrosii, & Hieronymi, sub officio duplici debent solemniter celebrari. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. [an. 1298. Rome.]

Gloriosus b Deus in sanctis suis, & in majestate mirabilis, cujus ineffabilis altitudo prudentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura judicii cœlestia pariter, & terrena disponit, etsi cunctos ejus ministros magnificet, altis decoret honoribus, & cœlestis efficiat beatitudinis possessores: illos tamen (ut dignis digna rependat) potioribus attollit insigniis dignitatum, & præmiorum uberiori retributione prosequitur, quos c digniores agnoscit, & commendat ingentior excellentia meritorum. Sic & alma mater Ecclesia ejus sacra vestigia prosequens, & exemplo ducta laudabili, licet universos in regnis cœlestibus constitutos studiis honorare sollicitis, & sonoris efferre præconis non desinat: gloriosissimos tamen Christianæ fidei principes, athletas Dei electos, justos seculi Judices, lumina vera mundi, videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duodeno contentos, qui viventes in carne prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plantaverunt, ipsam erigendo sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigendo: Reverendissimos etiam patres virosque clarissimos, quatuor Evangelistas Domini, per quorum diligentissima, & fidelissima studia eidem Ecclesie sacra Evangelia illuxerunt: Egregios quoque ipsius Doctores Ecclesie beatos Gregorium, qui meritis inclytus sedis Apostolicæ curam gessit, Augustinum, & Ambrosium venerandos d antecessores, ac Hieronymum Sacerdotii præditum titulo, eximios Confessores summis attollere vocibus, laudibus personare præcipuis, & specialibus disponit honoribus venerari. Horum quippe Doctorum perlucida, & salutaria documenta prædictam illustrarunt Ecclesiam, decorant virtutibus, & moribus informarunt: per ipsos præterea quasi luminosas ardentesque lucernas super candelabrum in domo domini positas (errorum tenebris profugatis) totius corpus Ecclesie tanquam sydus irradiat matutinum: eorum etiam fecunda facundia cœlestis irrigui gratia influente scripturarum ænigmata referat, solvit nodos, obscura dilucidat, dubiaque

a De materia hujus decretalis, vide plene Turcrematam, & alios in cap. Ecclesie. de consecrat. distinct. 1. b Vid. Chalcid. in Catalogo gloria mundi, part. 3. considerat. 20. & multis sequentibus. c Vide text. 89. dist. cap. ad hoc. Font. d alia. reverendos.